14/02665-3

Olav Sjølie, Østre Åbuveien 378, 2450 RENA

26. april 2016

5s ttt

Statens Kartverk
Vangsvegen 73,
2317 HAMAR

Klage på navn i Åmot og Rendalen

Dette er dels en klage, dels en anbefaling av oppretting, på diverse navn som Kartverket har satt på kart i Åmot og Rendalen kommuner i Hedmark.

I vedlegget er spesifisert de navn saken gjelder og nærmere begrunnet årsak til klagen/anbefalingen. For hvert navn har jeg brukt som overskrift det jeg mener er det korrekte navnet eller skrivemåte, og satt kartverkets navn i parentes, med anførselstegn.

Dessverre ser det ut til at Kartverket verken har hatt en god forståelse for tidligere bruk av navnene, eller hva disse står for, men litt for ukritisk samler inn tilfeldige opplysninger fra ulike kilder, som nok ofte er andre enn eierne og de som ellers bruker navnene mest. Dette har i mange tilfelle ført helt galt av sted, og kan også noen ganger gi temmelig rare resultater.

For å forbedre dette, tror jeg nok Kartverket ville være tjent å ta direkte kontakt med brukerne av navnene, dvs. de som eier og bruker grunn i området hvor eiendommen ligger og som har et gammelt og aktivt forhold til navnet.

Jeg ser, når jeg går inn på *gardskart.no* eller *Norgeskart.no* at det er mange større og mindre feil som mange brukere sikkert har oppdaget, men som man ikke uten videre bryr seg om klage på. Noen av feilene finnes bare på noen målestokkversjoner av kartene, mens andre versjoner er riktige. Ved en systematisk gjennomgang med brukerne kunne man luke ut mange slike feil. Jeg har nevnt noen slike feil i mitt vedlegg, men jeg har samtidig oppdaget andre jeg ikke har brydd meg med å nevne. Hvis frekvensen av feil er like stor overalt på Kartverkets kart, er antallet feil i tusener for hele Norge.

I en slik forbedret prosess kunne man også som en gevinst i tillegg innhente mange navn som ikke er med på kartene, men som er eller har vært i vanlig bruk.

Jeg håper at Kartverket tar hensyn til overnevnte og det jeg har spesifisert i vedlegget. Etter de lovendringene som har kommet vedrørende stedsnavn i de senere år, inntatt i *Lov om stadnavn*, har undertegnede, som eier av matrikulert eiendom, en klagerett på navn. Jeg går ut fra at Kartverket er seg dette bevisst i behandling av denne saken.

Med vennlig hilsen

Olav Sjølie

1 vedlegg (4sider)

Vedlegg til brev fra Olav Sjølie av 26.04.2016.

1. Nabset («Nabbset»).

Dette er navnet på garden som jeg er eier av, gnr. 49/1, i Åmot.

Av en eller annen besynderlig grunn er skrivemåten på dette gardsnavnet plutselig blitt endret på Kartverkets kart, fra det tidligere *Nabset* til *Nabbset,* med dobbel konsonant.

Endringen skjedde en gang på 90-tallet. Til å begynne med trodde jeg det bare var en tilfeldig skrivefeil, som jo dukker opp i offentlige dokumenter fra tid til annen, og at den kanskje ville forsvinne igjen like ubemerket som den kom inn. Men etter hvert som denne formen er tatt i bruk på stadig flere steder, er jeg kommet til at noen (dvs. i Kartverket) har gjort dette bevisst og med overlegg.

Hva begrunnelsen i så fall kan være, er særdeles uklart. Formen Nabset har vært i sammenhengende bruk i flere hundre år. Hvis vi går de det autorative verket *O. Rygh: «Norske Gaardnavne»* fra 1900, bind 3, Hedemarkens Amt, nevner han at formen Nabset har vært brukt i 1667 og 1723. Rygh bruker formen *Nafset* som inngangsform, ut i fra hans vanlige tilnærming til navnene, som var å bruke den formen som ble brukt muntlig lokalt. Dette var en form som var mye brukt tidligere i muntlig, personlig husker jeg i mine yngre dager at eldre folk brukte denne. Men dette var samtidig en form som mer sjelden fant vegen til skriftlig bruk, og er nå helt ute av vanlig bruk. Formen var vel et uttrykk for en slurvete uttale av folk som sjelden leste, og derfor ikke hadde et forhold til det skriftlige.

Formen Nabbset nevnes ikke av Rygh overhodet. I Grunnboka er Nabset hovedformen så lenge Grunnboka har eksistert, men i noen tilfelle med alternativet Nafset. På kart og i alle offentlige og private skriftlige sammenhenger var formen Nabset helt enerådende på 1900-tallet, bl.a. på det økonomiske kartverk på 70-tallet, helt fram til Kartverket kom med nyskapningen Nabbset på 1990-tallet.

Hvis vi går til skrivemåten på andre tilsvarende gardsnavn i Østerdalen, er det også vanskelig å finne støtte for Kartverkets nyskapning. Gardene med *set*-navn er stort sett blant de største gardene i dette distriktet, de ligger oftest sentralt i kommunene og er også ofte blitt oppdelt og utvidet til hele grender (Grundset, Deset, Unset), og sågar en kommune (Tynset). I alt er det vel 15 – 20 slike gardsnavn her i distriktet. Uttalen av disse navnene er veldig lik over det hele, med to-stavelses tonelag, trykk på første stavelse og kort andre stavelse. Så vidt jeg har kunnet finne ut, er ingen av disse navnene stavet med dobbel konsonant, selv om det hadde vært mulig i mange tilfelle (sml. Tynset ovenfor, som iflg. *O. Rygh* er oppkalt etter elven Tunna, og altså der med dobbel konsonant). Også av denne grunn synes det merkelig å komme med denne endringen i tilfellet Nabset.

Mitt krav er derfor at Kartverket i alle sammenhenger går bort fra formen Nabbset og gjeninnfører den opprinnelige og allment brukte formen ***Nabset.***

Dette gjelder også i de tilfellene hvor Nabset er opphav til et sammensatt navn, som Nabsetåsen, Nabsetbrua, Nabsetmyra osv. I disse navnene er nå Nabset stavet med dobbel konsonant på de fleste av Kartverkets kartversjoner (men ikke alle!).

2. Gardsjøåsen *(«Nabbsetåsen»)*

Dette er en ås som ligger på østsiden av Østersjøen, mellom denne og elven Julussa. Dette er et gammelt navn, men grunnet kartverket er det nå til dels gått ut av bruk, da Kartverket har døpt om åsen til Nabsetåsen (Nabbsetåsen). Grunnen til dette blir vel mest spekulasjoner, kanskje har noen (i Kartverket?) spurt folk man har påtruffet om navnet på åsen, og hvis de ikke var særlig lokalkjente, har de greit brukt navnet Nabsetåsen.

Ellers var kortformen Åsen mye brukt tidligere. Grunnen til dette var nok at det litt lenger nord lå en annen seter, Ilsåsåsen, slik at navnet Åsen ble et slags fellesnavn for området med disse to setrene. (Men Ilsåsåsen er nå helt borte, alle husene er revet og vollen gjengrodd med skog). Bruken av kortformen Åsen er vel kanskje også grunnen til at det egentlige navnet Gardsjøåsen ikke var så godt kjent.

Men Nabsetåsen er altså egentlig navnet på setra vår som ligger ca. 1 ½ km mot sørvest. Ved at Kartverket her bruker samme navn på denne åsen, som på setra, skaper det forvirring og muligheter for misforståelser, og er samtidig ikke i tråd med tradisjonell lokal bruk. Hvis Kartverket går inn i litt eldre kart, vil man finne at det korrekte navnet har vært i bruk tidligere. Et eksempel er de geologiske kartene laget ved Universitetet i Oslo etter oppdrag fra Fylkesmannen i Hedmark på 1980-tallet, hvor kartgrunnlaget har vært NGO, serie 1501.

Jeg ber om at Kartverket tar i bruk igjen det opprinnelige, og korrekte, navnet ***Gardsjøåsen.***
Som eier av Nabsetåsen seter mener jeg dessuten å ha enerett til dette navnet som bare er navnet på setra.

3. Gunderbua *(Lauritsbua)*, Nybukoia *(Vålsbua)*

Dette er navn på koier som jeg er eier av. På noen versjoner av *gardskart.no* og *norgeskart.no* er disse navnene erstattet med h.h.vis *Lauritsbua* og *Vålsbua*. F.eks. er i målestokken 1:20000 Nybukoia kalt Vålsbua, mens på versjonen med 1:10000 er den kalt Nybukoia, og tilsvarende med Gunderbua, som kalles Lauritsbua i 1:20000 versjonen. I og med at dette bare gjelder noen målestokkversjoner går jeg ut fra at dette er en feil, som er gjort uforvarende av Kartverket.

Lauritsbua og Vålsbua er navn på koier som ikke eksisterer lenger. Vålsbua ble revet ca. 1990, og på versjonen 1:10000 dukker den opp på sin opprinnelige plass. Lauritsbua ble revet for mye lenger siden, før 1950, og tomta etter den eksisterer fortsatt, men navnet kommer aldri opp på riktig plass. Hvorfor den plutselig dukker opp i stedet for Gunderbua, er litt mystisk.

Men uansett er dette en feil som bør rettes opp

4. Skyttra *(«Skyttera»)*

Dette er navnet på to store bekker, *Storskyttra* og *Veltskyttra*, som bl.a. renner over undertegnedes eiendom, fra Nubben og ut i Julussa. Denne saken er vel ikke så veldig stor, men skriveformen på bekkene blir feil i forhold til uttale. Uttalen lokalt er med to stavelser (tre hvis man tar med forstavelsen, stor eller velt), som skrevet ovenfor, ikke med tre (eller 4-5), som Kartverket nå bruker.

I Kartverkets ulike målestokkversjoner brukes også litt ulike versjoner på navnene, som Store Skyttera, Stor-Skyttera, Vesl-skyttera, Velt-skyttera, m.fl. Om man skal bruke en eller to t'er, kan nok diskuteres. Etter vanlig norsk rettskrivning vil vel det riktige være med enkel t, men samtidig er uttalen med kort y, og dette kommer ikke fram hvis man skriver med enkel t.

Riktig form på navnene bør være Storskyttra og Veltskyttra. Det bes om at man tar i bruk lokal uttale på navnene, og gjør dette likt og konsekvent på alle kartversjoner.

5. Skjærnubben *(«Skjernupen»)*

Dette er navnet på en ås på grensen mellom Elverum og Åmot, vest for Julusdalen.
Av en eller annen grunn er navnet på denne åsen blitt forvansket til Skjernupen (dette er gammelt, ikke noe som har oppstått i den senere tid). Grunnen til dette er uvisst, men uttalen av de to ordene er jo ikke så veldig forskjellig, så årsaken kan vel ligge der, sammen med dårlig kompetanse hos dem som samlet inn navn. Denne åsen er en del av et større område som i dagligtale ofte benevnes Nubben, eller Nubba (flertall). Flertallsformen Nubba (tidligere skrevet Nubbene) brukes da gjerne som en samlebetegnelse på åsene Skjærnubben, Løvnubben (se nedenfor) og åsene mellom disse, mens navnet Nubben (entall) brukes om hele området, helt ned til Julussa og myrkjølene nord, vest og sør for høydedraget. Vi finner andre navn her i tilknytning til dette, som Nubb-bekken, Nubbveien, Nubbkoia, Nubben seter osv.

Nubben er dessuten et navn som også brukes andre steder i Østerdalen som et navn på fjell eller åser, bl.a. i Rendalen.

Nubben er et mye brukt navn fortsatt i dag, og det er derfor nokså ulogisk at den høyeste åsen innenfor dette området har en helt annen skrivemåte.

6. Løvnubben *(«Lauvnubben»)*

Dette er navnet på en annen av åsene innenfor området Nubben. I Østerdalen blir ordet som i norsk i dag ofte skrives og uttales *lauv,* lokalt uttalt og skrevet *løv*. Dette skyldes den manglende bruk av diftonger i den lokale dialekten her, eks. sten i stedet for stein, ben og ikke bein, mør og ikke maur, øst og ikke aust, osv. Det lokale navnet på denne åsen er følgelig ikke Lauvnubben, som kartverket nå bruker, men ***Løvnubben.***

Jeg ber om at navnet ***Løvnubben*** *tas i bruk igjen. Undertegnede er eier av en del av denne åsen, og jeg har følgelig en direkte interesse av at skrivemåten er den korrekte etter lokal uttale.*

7. Julgrashaugen *(«Hjulgrashaugen»)*

Dette er navnet på en liten haug mellom Bergslia og Hemsjøen, og det er et gammelt navn. Navnet kommer fram først på versjoner av *gardskart.no* i større målestokker, og skrivemåten er vel derfor kanskje ikke så viktig. Versjonen til kartverket virker først og fremst litt komisk, for hva er vel Hjulgras?

Julgras er riktignok heller ikke et vanlig begrep i dag, men det var tidligere et lokalt navn på en plante. Fortsatt iflg. *O.Rygh*, som nevner det i forbindelse med eiendommen Julgrasbakken i Elverum, var julgras et av mange brukte navn på planten *vicia cracca*, som i *Johannes Lids* Norske Flora er gitt det norske navnet fuglevikke.

Jeg anbefaler at man retter opp tabben.

8. Frudiket *(«Brød-diket»)*

Dette er navnet på et lite område mellom Julgrashaugen og Bergslia og er også et gammelt navn. Hva det kommer av er ukjent, og det er nok ikke så mye i bruk lenger. Men på kartverkets kart er det av en eller annen grunn endret fra det tidligere Frudiket til Brød-diket, også det av ukjent grunn. Det er vel mest trolig at det gamle navnet har blitt misoppfattet, enten av den som har registrert det eller av den som har blitt forespurt. Jeg kan dessverre ikke dokumentere det tidligere navnet, annet enn å si at min far var helt klar på at Frudiket var det riktige navnet.

Jeg anbefaler at man går tilbake til det opprinnelige navnet

9. Perla *(«Pælene»)*

Dette er trolig også et gammelt navn, som betegner en ås på vestsiden av Nordre Osa i *Rendalen.* Dessverre har det for lenge siden blitt misforstått, og skrevet feil både i tekster og kart på overnevnte måte (den i parentesen). Navnets uttale i lokal form er klart med tynn l. Ordet pæl eller pål uttales alltid med tykk l, det er jo det vanlige i østnorsk. Navnet har derfor helt klart en annen mening enn det brukte «pælene», og bør etter min mening skrives på overnevnte måte, som *Perla,* som i dialekten og også mest vanlig i østnorsk, uttales uten r og med tynn l. Hva betydningen kan være, blir litt spekulasjoner, men det mest nærliggende vil rett og slett være at det betyr at dette er sted man har sett på som en virkelig *perle*, ut fra at det er så fint her, et vakkert landskap med utsikt over Osdalen og videre østover, og dyretrekk (mange dyregraver på høydedraget her). Den gang det var seterdrift i området, og fast bosetting i Osdalen nord for kommunegrensa, ble nok området mye brukt, men i dag er det lite besøkt av andre enn jegere noen uker på høsten.

I og med at min familie har eierinteresser her, ber jeg om at skrivemåten forandres til en form som er i tråd med lokal uttale på navnet, selv om det har vært feilskrevet i lengre tid.